

SIS-FINNMÁRKKU DIGGEGODDI - INDRE FINNMARK TINGRETT

Dok 2

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

200400435- /AKN

Vår referanse

07-192655ADM-INFI

Dato

21.12.2007

RETT TIL TOLK – TOLKING OG OVERSETTELSE I NORSK STRAFFEPROSESS - HØRINGSUTTAELSE

Innledning

Den europeiske menneskerettskonvensjons regler om rettferdig rettergang i straffesaker er grunnleggende sett en rett til språkbruk – det å kommunisere på et språk man forstår og kan gjøre seg forstått på. Bruken av tolk kan ses på som et nødvendig middel for å sikre den gjensidige kommunikasjon hvis retten eller partene ikke forstår alle språk som brukes.

Det er imidlertid vanlig å knytte behovet for bruk av tolk til de personer som ikke bruker landets offisielle rettsspråk, jf. domstolloven § 135, også når det egentlig er retten eller motparten som har behov for tolk, for eksempel dersom den siktede forstår, men ikke taler norsk.

Samisk som rettsspråk – rapportens kapittel 9

Postadresse
Postboks 35, 9846 TANA

Sentralbord
78926400

Saksbehandler
Lasse Wigeli

Bankgiro
6345 05 29321

Organisasjonsnummer
986058508

Kontoradresse
Tana bru, 9845 TANA

Telefaks
78926401

Telefon

Ekspedisjonstid
08.00-15.30

Internett/E-post

Indre-Finnmark.tingrett@domstol.no

Domstolloven § 136 a, jf. sameloven §3-4, fastsetter at samisk er et offisielt rettsspråk etter samelovens språkbestemmelser. Bestemmelsene gir enhver rett til å bruke samisk i rettsmøter og ved henvendelser til domstolene. Sameloven § 3-4 gir også hjemmel for bruk av tolk, men da for personer som ikke kan samisk.

I dag behersker de fleste samisktalende også norsk. For rettsaker i Indre Finnmark tingrett skjer derfor mesteparten av tolkingen fra samisk til norsk, altså av hensyn til de norsktalende som ikke forstår samisk.

Rapporten beskriver i kapittel 9 de nærmere regler for bruk av samisk, men uten at det foreslås konkrete endringer. Det er vist til at Kommunal- og regionaldepartementet (som tidligere hadde ansvaret for samiske saker) skal nedsette en arbeidsgruppe for å vurdere endringer i samelovens kapittel 3.

Indre Finnmark tingrett kan i hovedsak slutte seg til den beskrivelse av språkbruk og tolking som fremkommer i rapportens kapittel 9. Det er i dag mulig å få tak i samisk-norske rettstolker med generell høy språkkompetanse, selv om utvalget burde vært større. Begrensningen ligger i tolking av de profesjonelle aktørers innlegg i retten, særlig prosedyrer med juridiske faguttrykk. Dette har klar sammenheng med mangelen på samiskspråklige juridiske termer, noe som i dag er den største utfordringen for å sikre fullverdig språkbruk og tolking (samisk/norsk og norsk/samisk).

Tingretten støtter forslaget om å gjennomføre en særskilt utredning om behovet for endringer i samelovens kapittel 3, herunder bruk av samisk i rettsvesenet.

Øvrige merknader til rapporten

Tingretten slutter seg til rapportens beskrivelse og forslag med følgende merknader:

Kapittel 2 – behovet for tolking – sikre tolkingens kvalitet

Det er rettens ansvar at sakene blir godt nok opplyst. Retten må derfor også ha et klart ansvar for at det brukes tolk i alle saker hvor det er behov, og for at tolkingen har den nødvendige kvalitet. I denne sammenheng bør det gjennomføres opplæring for dommere og saksbehandlere om språkbruk og tolking i retten. Det er videre et stort behov for tekniske hjelpemidler. Fjerntolking bør kunne brukes i større grad, da dette vil gjøre det lettere å få skaffe kvalifiserte tolker.

Kapittel 3 - straffesakskjeden

Språkbruk og behovet for bruk av tolk må være en integrert del av saksbehandlingen i straffesakskjeden. I tillegg til de foreslåtte regelendringer bør språkbruk og tolking innarbeides og integreres mellom de forskjellige saksbehandlingssystemer, som en del av personopplysningene, både for siktede/tiltalte og vitner.

Kapittel 4 - gjeldende rett

Det bør vurderes nærmere om internasjonal urfolksrett gir utvidede rettigheter til språkbruk og tolking i rettsaker. Det må antas at sameloven § 3-4 gir tilfredsstillende regler for bosatte

innenfor det samiskspråklige forvaltningsområdet. Spørsmålet kan imidlertid ha betydning for samer bosatt utenfor forvaltningsområdet, i det domstollosen § 135 ikke gir rett til å bruke samisk dersom man har et ”brukbart” kjennskap til norsk, jf generell rettspraksis og Rt. 1986, side 573.

Kapittel 5 – tolking og oversettelse

Tingretten er enig i at det må stilles høye krav til norske språkferdigheter før tilkalling av tolk unnlates. Tvil om språkkunnskaper bør medføre at tolk innkalles. Bruk av tolk vil også gjelde i kommunikasjon med forsvarer og bistandsadvokat, men her vil det oftest være en bedre løsning å oppnevne advokater med den aktuelle språkkunnskap.

Rapporten gir en god beskrivelse av hvordan tolkingen bør foregå. Dette tema bør i større grad være en del av domstolenes kompetanseutvikling. Det samme gjelder for påtalemyndighet og forsvarsadvokater. For å sikre en god saksflyt bør det innarbeides krav til opplysninger om språkbruk i påtalemyndighetens/domstolenes saksbehandlingssystemer.

Kapittel 14 - regelverkforslag

Det foreslås ingen endring i domstollosen § 136a, jf sameloven § 3-4. Disse bestemmelser vil derfor fortsatt gjelde og i tilfelle motstrid gå foran bestemmelsene i det nye regelverket. Sameloven § 3-4 avviker på flere punkt fra forslaget til nytt regelverk.

Med denne presisering støttes forslaget til nytt regelverk med følgende merknader:

Kapittel 7A,

§ b): Det er mest praktisk å oppnevne tolk samtidig som saken berammes. Forslaget om presisering av straffeprosessloven § 141 i forhold til spesifikk frist for uttalelse før oppnevning av tolk vil kunne medføre en forsinkelse av berammingsarbeidet. Da valget av tolk erfaringsmessig ikke skaper store problemer for de mest brukte språk, bør det være tilstrekkelig at partene gis anledning til å uttale seg om rettens valg av tolk. Dersom det er innsigelser kan retten eventuelt oppnevne ny tolk.

§ f): Hovedregelen om to tolker for rettsmøter over en dag bør forstås slik at det tas hensyn til hvor mye av forhandlingene som tolkes, for eksempel når det bare tolkes fra samisk/fremmedspråk til norsk.

Finn-Arne Schanche Selfors
sorenskriver